

VN/5468/2020-TEM-105

LAUSUNTO KAUPAN ALAN TULEVAISUUSSELONTEON LUONNOKSEEN

Elintarviketeollisuusliitto ry (ETL) kiittää mahdollisuudesta kommentoida kaupan alan tulevaisuusselon-
tekoa koskevaa luonnosta.

Lausunnot lukuun 1. Selonteon tausta, tarkoitus ja laatiminen

Selontekoluonnoksessa on kattavasti kuvattu kaupan toimialan tulevaisuus, sekä sen mahdollisuudet ja uhat. Kauppa ja päivittäistavarakauppa sen suurimpana toimialana, on osa elintarvikeketjua. On tärkeää ymmärtää, että kaikki selonteossa mainitut muutosajurit, digitalisaatio, kuluttajakäyttäytymisen muutos sekä kansainvälistyminen ja kansainvälinen kilpailu, ovat myös elintarviketeollisuuden muutosvoimia. Päivittäistavarakaupan tulevaisuutta ei täten voida tarkastella irrallisena elintarvikeketjusta. Erityisesti digitaalisuus, kilpailu sekä kuluttajakäyttäytymiseen liittyvät muutokset vaikuttavat aina myös elintarvike-
teollisuuden ja koko ruoka-alan kilpailukykyyn.

ETL kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä hyvin johdetusta ja asiantuntevasta selonteon laatimistyöstä.

Lausunnot lukuun 2. Kaupan toimialan tilanne- ja muutoskuva

ETL pitää kaupan toimialan tilanne- ja muutoskuvaa kattavana ja hyvin laadittuna.

ETL jakaa näkemyksen siitä, että päivittäistavarakauppa on poikkeuksellisen keskittynyttä Suomessa, eikä tilanteeseen ole odotettavissa muutosta lähivuosina. Tilannekuvan ollessa tämä, on entistä tärkeämpää, että valtiovalta pitää ensinnäkin huolien siitä, että vertikaalinen integraatio kaupan alalla ei syvene. Toiseksi on erittäin oleellista huolehtia valtion toimesta siitä, että kilpailu elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan yritysten välillä, erityisesti private label –tuotteiden osalta on neutraalia ja kuluttajan edun mukaista.

Lausunnot lukuun 3. Kuluttajakäyttäytyminen ja asiakaslähtöisyys

Luvun 3 (kuluttajakäyttäytyminen ja asiakaslähtöisyys) elintarvikealaa koskevassa osiossa on hyvin tunnistettu alan trendejä ja kehityssuuntia sekä kuluttajien odotuksia muun muassa tuotteiden hintaan, laatuun ja alkuperään liittyen. Selvitystyön toteuttamisen aikana toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet merkittävästi elintarvikealan toimijoihin sekä korostaneet entisestään elintarvikeketjun osapuolten välistä riippuvuutta ja roolia Suomen huoltovarmuudelle.

Luvun johtopäätösten ja kehittämis ehdotusten rajoittuminen ainoastaan reilun datatalouden edistämiseen kaupan näkökulmasta on mielestämme suppea. Ilman elintarviketeollisuutta kaupalla ei olisi kuluttajille tarjottavia tuotteita. Tämän vuoksi kehittämis ehdotuksessa tulisi käsitellä laajemmin kuluttajatiedon avoimempaa ja kattavampaa jakamista elintarvikeketjun osapuolten kesken.

Lisäksi kuluttajien ostovoiman ylläpitäminen on tärkeää niin suomalaisen kaupan, elintarvikealan koko arvoketjun kuin kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Ehdotamme, että luvun 3 johtopäätöksiin lisätään erilaisten kuluttajaryhmien odotuksiin liittyvä kappale ja siihen liittyen painopistealue 1 kehittämis ehdotuksiin toimenpide, joka kannustaa kauppaan tarjoamaan kuluttajille mahdollisuuden tehdä elintarvikkeiden laatuun ja alkuperään liittyviä valintoja myös tulevaisuudessa.

Lausunnot lukuun 5. Kauppa osana alueiden elinvoimaisuutta ja huoltovarmuutta

ETL jakaa selontekoluonnoksen 5.3. näkemyksen kaupan tärkeästä roolista osana huoltovarmuutta ja korostaa, että elintarvikeketju kokonaisuudessaan on erittäin tärkeä osa Suomen huoltovarmuutta.

Luvun johtopäätöksessä 7 kehittämissuosituksissa 10. (verkkokaupan tehokkaiden ja nopeiden jakelukanavien ja logististen ratkaisujen kehittäminen) tulisi ottaa mukaan myös elintarviketeollisuus. Verkko-kaupan kehitys on oleellista myös elintarviketeollisuudelle ja tärkeä tekijä elintarviketeollisuuden ja päivittäistavara-kaupan välisessä kilpailussa. Valtioneuvoston tulee huolehtia, että kaikessa päivittäistavara-kaupan kehittämisessä otetaan huomioon kilpailuneutraliteetti suhteessa elintarviketeollisuuteen ja uusia ratkaisuja kehitetään siten, että niillä lisätään kilpailua ja kuluttajan etua elintarvikealalla. Poissulke-malla elintarviketeollisuuden mainitusta kehittämisestä annetaan päivittäistavara-kaupalle perustee-tonta kilpailuetua elintarvikemarkkinoilla.

ETL tukee johtopäätöksen 8. kehittämissuosituksia 12., jonka tarkoituksena on selvittää toimenpiteet, joilla valtio voi tukea markkinoiden toimintavarmuuden turvaamista päivittäistavara-kaupassa ja erikois-kaupan tavarahuollossa. ETL tukee myös kehittämissuositusta 13., jonka tarkoituksena on luoda kaupan toimialalle huoltovarmuuden uusi toimintamalli häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin yhdessä keskeisten toimijoiden kanssa. ETL pitää erittäin tärkeänä, että molempia kehittämissuosituksia toteutettaessa on otettava huomioon nykyinen Huoltovarmuuskeskuksen alaisen elintarvikehuolto-sektorin asiantuntemus sekä nykyiset toimintamallit ja kehitystoimenpiteet.

Lausunnot lukuun 6. Digitalisaatio kaupan alan uudistajana ja globaalikauppa

ETL jakaa selontekoluonnoksessa jaetun käsityksen digitalisaation merkityksestä kaupan alan uudista-jana. Muistutamme edelleen, että koska kauppa on osa elintarvikeketjua, sama muutos koskee myös elintarviketeollisuutta.

Kappaleessa 6.4. esitetty johtopäätöksen 9. kehittämissuosituksissa 14. Esitetään luotavaksi ja käyt-töön otettavaksi kaupan toimialalle innovaatioekosysteemi edistämään eri vaiheissa olevien kaupan alan yritysten digitalisoitumista ja uudistumista. Tällä hetkellä elintarviketoimialalle on perusteilla GS1 Finland Oy:n toimesta innovaatioekosysteemi, jolla on sama tavoite. Päivittäistavara-kauppa ry jäsenyrityksineen on sitoutunut osallistumaan elintarvikealan innovaatioekosysteemiin ja sen kehittämiseen. Mikäli kaupan toimialan innovaatioekosysteemi perustetaan, on tärkeää pitää huoli siitä, että elintarvikealan ja kaupan toimialan innovaatioekosysteemien osalta keskinäinen koordinaatio on hyvää, ettei tehdä päällekkäistä tai missään tapauksessa ainakaan toisiinsa nähden ristiriitaista kehitystyötä.

Lausunnot lukuun 7. Kestävä kauppa, ilmastonmuutos ja yritysvastuu

Luvussa 7 (kestävä kauppa, yritysvastuu ja ilmastonmuutos) on kattavasti kuvattu kaupan alan yritys-vastuuseen ja kestävyteen liittyviä näkökohtia. Esimerkkinä esiin nostettu elintarvikealaa koskeva osio tuo ETL:n mielestä hyvin esiin alan ajankohtaisia ympäristökysymyksiä sekä niiden ratkaisua edistäviä elintarvikealan ja kaupan käynnistämiä yhteisiä toimia. Luku kuvaa hyvin myös esimerkiksi pakkausten ja pakkausmerkintöjen keskeistä roolia niin ruokahävikin vähentämisessä kuin kuluttajien valintojen hel-pottamisessa.

Luvussa tunnistetut keskeiset trendit näkyvät asianmukaisesti myös johtopäätöksissä ja niihin liittyvissä kehittämissuosituksissa. Kehittämissuositukset ovat asiallisia, mutta jäävät kuitenkin sisällöltään varsin yleisluontoisiksi. ETL:n näkemyksen mukaan esimerkiksi kaupan ja elintarvikealan omaehtoisen vas-tuullisuustyön edistämistä tulisi tukea myös tulevaisuudessa, ja tämä nostaa selkeästi mukaan johtopää-töksen 14 kehittämissuosituksiin.

Lausunnot lukuun 8. Markkinoiden toimivuus ja kilpailullisuus sekä markkinoiden välinen sääntely

Kaupan alan erityiskysymyksissä ETL haluaa kiinnittää huomion private label –tuotteita koskevaan kohaan. ETL pitää selonteossa esiin tuotua kuvausta oikeana. ETL pitää tärkeänä, että valtioneuvosto huolehtii, että private label –kilpailutuksessa brändi ja PL-tuotteet kilpailevat tuotteen omilla avuilla. Oleellista on myös kuluttajatiedon avoin jakaminen, jotta kilpailuneutraliteetti ja markkinoiden kysyntälähtöisyys voidaan todentaa aukottomasti myös private label –tuotteiden kysynnän osalta.

Luvun 8 johtopäätöksistä ja toimenpide-ehdotuksista (8.4.) ETL pitää erittäin tärkeänä johtopäätöksen 19 (kansalliset markkinat) kehittämissuhteista 29. Erityisesti päivittäistavara-kaupan markkinoiden toimivuuden selvittäminen säännöllisesti on tarpeen.